

РОЗВИТОК ТА СТАНОВЛЕННЯ ГІМНАСТИКИ НА ТЕРНОПЛЬЩИНІ

Андрій ОГНИСТИЙ, МС

Тернопільський державний педагогічний університет ім. В. Гнатюка

В архівних документах Тернопілля дуже скудна інформація про гімнастичний рух краю. Тернопілля з його маленькими містечками та селами довгий час було під гнітом, як не монголо-татарського іґа, так Австро-Угорської імперії, а потім під непосильним тиском панської Польщі.

Але все ж такі збереглися документи, які вказують на те, що гімнастичний рух на Тернопіллі тих давніх часів так само існував і в інших містах держави і що був він доступний багатим і знатним особам. Мало хто з простого селянського чи робітничого кола брав участь у заняттях фізичними вправами.

Діти у віці 7-16 років відвідували в основному приватні школи в програми яких входили й уроки гімнастики. На жаль, заняття фізичними вправами проводились на низькому рівні із-за недостатніх умов. Заняття гімнастикою носили скоріше всього стихійний, розважальний характер, не були систематичними і цілеспрямованими, хоча гімнастичні вправи вже тоді в багатьох країнах Європи використовувались з лікувальною та прикладною метою.

Після Великої Жовтневої революції, яка відбулася в Росії і поклала початок нової епохи в історії людства, визначилось і нове направлення слов'янських держав в розвитку робітничого спортивно-гімнастичного руху. В багатьох містах стали відкриватися спортивні гімнастичні клуби.

На Тернопіллі працювали клуби, які знаходились переважно в приміщеннях багатих людей. Там виконувались вправами з приладами і на приладах, а саме: вправи з булавами, прапорцями, кільцями, дерев'яними гириями на перекладині, брусах, дерев'яному коні, гімнастичних драбинах і лавах. Ці клуби були в містах: Теревовлі, Збаражі, Вишнівцях, Почаєві й інших містах і містечках краю.

В Тернополі таких спортивних клубів було два. В центрі міста гімнастичний клуб "Польонія", де займалися боротьбою, босем на кулаках і вправах на гімнастичних приладах, а також гімнастичний клуб на окраїні міста по вулиці Підзамчій, де в основному займалися іґрами і бігом. Називався цей гімнастичний клуб "Загребелля", потім був перейменований на гімнастичний клуб "Сокул".

Цими клубами заправляв у цей час магістр Тернополя, поляк, пан Адамовський.

Ці клуби були відомі за межами краю. До Тернополя приїжджали любителі позмагатись на кулаках, бігу, боротьбі з міст Самбора, Галича, Калуша, Станіслава (нині Івано-Франківськ), Кременця, та польського міста Врошлага.

Розмаху в діяльності спортивно-гімнастичні клуби набрали в період з 1922 по 1939 рр. На Тернопіллі в той час їх налічувалось більше 10: Тернопіль – 2 клуби, Кременець –3 (один з них в Почаєві), а також по одному в містах: Чортків, Теревовля, Бережани, Збараж, Вишнівець, Підгайці і ін.

В 1939 році після приєднання Західних земель до Радянської України, майже всі гімнастично-спортивні-клуби були ліквідовані.

З цього періоду на Тернопіллі почався новий переломний етап, який ознаменувався створенням спортивних шкіл, спортивних товариств, будівництвом стадіонів, майданчиків, площадок.

Місто Тернопіль стало обласним центром, а значить, фізична культура стала невід'ємною частиною загальнополітичного, культурного виховання та навчання, оздоровлення мас.

Вагомою перепоною у розвитку гімнастичного руху стала Друга світова війна, яка майже на шість років зупинила розвиток не лише гімнастики, але і всієї системи фізичного виховання Європи.

Тільки після Другої світової війни на Тернопіллі почалось відродження гімнастики. В 1948 році було проведено перше змагання з гімнастики на першість м. Тернополя із запрошенням спортсменів – гімнастів з інших районів Тернопілля.

В змаганнях взяли участь гімнасти з Чорткова, Бережан, Тереховлі і Тернополя. Змагалися лише чоловіки за програмою третього розряду і, то не в повному обсязі із-за відсутності належних умов.

Місто Тернопіль було представлене 5-ма гімнастами. Це: Некраш О., Давидов Ю., Білоус О., Левандовський Р., Кабанов А. В подальшому, виступаючи у складі збірної команди України за спортивне товариство "Урожай" Олександр Некраш став переможцем Всесоюзних змагань з гімнастики в м. Москві за програмою майстрів спорту. Юрій Давидов на Республіканських змаганнях в м. Києві виконав норматив майстра спорту.

В 1949 році в м. Тернополі було відремонтоване спортивне приміщення розміром 18x10 по вулиці Коперніка 14, яке і було передане дитячій спортивній школі. На базі цієї ДЮСШ в той час культивувалось 18 видів спорту. Спортивній гімнастиці був відданий час (3 рази на тиждень по дві години) для занять з 10 години вечора до 12 години ночі. Умови були дуже важкі, і тому довгий час гімнасти і гімнастки не могли брати участь в Республіканських змаганнях. На той час тренерами з гімнастики були: Поріцький Г.І., Малінін В.І., Денисов С.Д.

В офіційних Республіканських змаганнях, які проводились в м. Києві в 1952 році гімнасти та гімнастки Тернопілля не брали участі із-за недостатньої підготовки причиною чого стало застаріле гімнастичне знаряддя. Тернопільська область піддалась серйозній критиці з боку партійних, профспілкових та фізкультурно-спортивних керівників України за недостатній розвиток гімнастики, яка була обов'язковим видом Республіканських змагань та Спартакіади.

Вперше участь в Республіканських змаганнях серед школярів, які троходили в м. Харкові в 1953 році, взяли участь гімнасти Тернопілля, а саме: Некраш О., Давидов Ю., Білоус О., Кабанов А., Радченко Л.

Виступ тернополян був украй невдалий. З 23 областей, які брали участь, Тернопілля обіграло тільки Закарпатську область, яка теж була в неповному складі.

В наступних Республіканських змаганнях гімнасти Тернопілля систематично брали участь, як серед школярів, так і серед дорослих, хоча і не повним складом, що відсовувало область на передостанні або останні місця в загальному заліку.

Відсутність належних умов в містах Чортків, Бережани, Тереховля, Кременець не давало можливості готувати хороших гімнастів в команду області, а також розвиватись на належному рівні гімнастиці на Тернопіллі.

В 1957 року, на базі Кременецького педагогічного інституту відкрився факультет фізичного виховання. Була створена кафедра теорії і методики фізичного виховання під керівництвом молодого фахівця та спеціаліста з

гімнастики Богдана Шияна, колектив якої значною мірою вплинув на розвиток гімнастики на Тернопіллі.

Науково-методичний підхід до занять з гімнастики, правильний підбір і набір молодого покоління, тісний зв'язок з тренерським складом ДЮСШ – Кременця (ст. тренер області М.Кайда), дало значний поштовх в подальшому розвитку гімнастики на Тернопіллі. З'явилися нові імена в гімнастиці, які захищали честь Тернопілля на Республіканських змаганнях. Це: Каліберда Світлана, Сацко Галя, Радченко Людмила, Плосконіс Ядвіга, Хуртенко Світлана, Перевозчиков Юрій, Ляшун Ростислав, Папуша Володимир, Шилінський Борис, Парфанович Роман і багато інших.

На базі Тернопільського медичного інституту також на повну потужність запрацювала секція спортивної гімнастики. Значний вклад в розвиток гімнастики області вніс викладач медичного інституту Олександр Бойко.

В 1960 році гімнасти Тернопілля на Республіканських змаганнях в м. Києві вибороли 18-те місце із 25 областей України, що приймали участь. Це був великий успіх, дякуючи відданий роботі по підготовці збірної області старшого тренера Мирослава Кайди. Прекрасний виступ продемонструвала Світлана Каліберда, Тетяна Салко (в подальшому майстри спорту).

Керівництво Тернопільської області, обласний відділ народної освіти, спорткомітет, обласні спортивні товариства “Буревісник”, “Спартак” все більше стали приділяти увагу розвитку гімнастики. Гімнастикою стали займатися в колективах фізичної культури, в середніх та вищих навчальних закладах. Були створені гімнастичні секції в ДСТ “Динамо”, “Трудові резерви”. Спортивні товариства давали велику допомогу в придбанні форми, спортивного інвентарю, вели активну підготовку до змагань, проводили навчально-тренувальні збори, забезпечуючи на час проведення зборів харчуванням і житлом.

Адміністрацією області переглянуло ряд вимог і положень щодо розвитку гімнастики на Тернопіллі і віддало в 1977 році один із кращих спортивних залів під спеціалізований гімнастичний зал при ДЮСШ №2.

Після переведення Кременецького педагогічного інституту в м. Тернопіль, Тернопільський педагогічний інститут набрав статусу педагогічного університету, одного із кращих на Україні, гімнастика ще більше набула вагомості серед таких центрів гімнастики як: Донецька школа гімнастики, Київська, Харківська, Луганська, Запорізька, Одеська та ін. В свій час гімнасти та гімнастки області виборювали чемпіонські і призові місця на чемпіонатах і кубках України, як серед школярів, так і серед студентства. Значних спортивних результатів досягнули майстри спорту Ониськів І., Похилий І., Староверов М., Оліяр В., Огністий А., Стецько Ю., Андреева Н., Шкарупа І. та ін. Майже всі вони були включені в склад збірної команди України різних рангів.

Поряд з старшими поколіннями тренерів, наукових фахівців, які багато зробили для розвитку гімнастики на Тернопіллі, з'явилися нові імена молодих тренерів: В.Турчин, В.Мосійчук, Т.Герашенко та ін.

З появою спеціалізованої гімнастичної споруди в Тернополі стали часто проводитись відомчі Чемпіонати СРСР, України, Республіканські кубки, навчально-тренувальні збори.

Вагомим поштовхом у розвитку гімнастики було створення на факультеті фізичного виховання Тернопільського державного педагогічного університету кафедри гімнастики і спортивних ігор.

Тернопільський педагогічний університет, з його спеціалістами з гімнастики, науковими працівниками, кандидатами наук, дають не тільки практичну, а і теоретичну, науково-обґрунтовану допомогу студентській молоді, спеціалізованій спортивній школі №2 м. Тернополя. Випускаючи зі стін педагогічного університету підготовлених молодих спеціалістів із гімнастики, направляє їх в кращі спортивні школи не тільки своєї області, але і далеко за її межі.

Annotation

In publication gives a short development analysis of sporting gymnastics on Ternopil. Opens up a gymnastics place into period before Second world war, after war and her contemporary state.

РОЗВИТОК ТВОРЧОЇ АКТИВНОСТІ У СТУДЕНТІВ ІФК ЗАСОБАМИ СПОРТИВНО – МИСТЕЦЬКОГО СВЯТА

АЛІНА СЕНИЦЯ

Львівський державний інститут фізичної культури

Творчість – вища форма активності та самостійної діяльності людини. Творчість оцінюється за її соціальною значимістю і оригінальністю, новизною. Будь – яка галузь людської діяльності у своєму розвитку неможлива без творчої активності її учасників. Фізична культура і спорт, зокрема підготовка спеціалістів для цієї галузі, у цьому відношенні не є виключенням.

Одним із завдань, які стоять перед вищою школою, є формування творчої активної особи педагога, вільного від стереотипів, які вже склалися, здатного самостійно приймати розумні рішення згідно конкретних умов і ситуацій, які можуть виникати, щодо навчання, виховання та розвитку (Волков Г.І.1970, Губанов В.А.1984, Маслов Б.В.1989, Огністий А.В.1999 та ін).

Успішне вирішення завдань росту професійної майстерності, на думку ряду авторів (Шароев І.Г. 1986, Шляпин А.М., Литвинов Е.Н.1988, Маслов Б.В.1989 та ін.), залежить від впровадження нових, прогресивних форм та методів навчання. Саме тому у студентських колективах створюються всі можливі умови для набуття певного рівня знань, більш повного розкриття здібностей та творчої ініціативи, підвищення відповідальності студентів за результати навчання.

Перед даним дослідженням стояло завдання визначити значення та рівень творчої активності студентів ІФК в складанні гімнастично-танцювальних композицій для спортивно – мистецького свята.

Для вирішення поставленого завдання використовувались наступні методи: аналіз та узагальнення даних науково – методичної літератури; педагогічні спостереження; опитування викладачів та студентів; тестування; відео – зйомка та аналіз відео – матеріалів.

Дослідження проводились у звичайних умовах навчального процесу. До випробувань залучались студенти I- го курсу педагогічного факультету.

Проведений аналіз літературних джерел та педагогічні спостереження показали, що творча активність студентів є одним із важливих факторів їх професійно – педагогічної підготовки. Створення та виконання гімнастично-танцювальних композицій для спортивно – мистецького свята згідно певної тематики, спрямування та для певного контингенту учасників, за участю студентських режисерських груп, сприяє більш повному і глибокому виявленню їх індивідуальних особливостей сприйняття музики, уміння логічно та